

RZECZPOSPOLITA POLSKA
Rzecznik Praw Obywatelskich

Prof. dr Andrzej ZOLL

00-090 Warszawa
Al. Solidarności 77

Tel. centr. 551 77 00
Fax 827 64 53

Warszawa, 23 stycznia 2002 r.

35411

RPO/393720/2001/VI/DN

Pan
Prof. dr hab. Marek Belka
Wicepremier Rady Ministrów
Minister Finansów

Szanowny Panie Premierze,

Zwracam się do Pana Premiera o rozważenie powstałej sytuacji, w jakiej znaleźli się podatnicy - nabywcy samochodów ciężarowych lub ciężarowo-osobowych, nie posiadający odpowiednich świadectw homologacji - którzy skorzystali w minionych latach z prawa do odliczenia podatku VAT z tytułu zakupu takich samochodów, wskutek oczywistego wprowadzenia ich w błąd stanowiskiem prezentowanym przez organy rejestrujące pojazdy i organy podatkowe.

Z napływających do mnie skarg wynika, że organy kontroli podatkowej wszczynają w stosunku do wielu podatników podatkowe postępowania kontrolne zmierzające do odzyskania odliczonego podatku VAT z tytułu zakupu samochodów przerobionych z osobowych na ciężarowe bez uzyskania dla tego samochodu nowego świadectwa homologacji. Wiąże się to z przyjętym, innym od wcześniejszych wykładni Ministerstwa Finansów i odmiennym kierunkiem orzecznictwa Naczelnego Sądu Administracyjnego, a w szczególności uchwałą NSA z dnia 23 października 2000 r., (sygn. OPK 17/00, opubl. ONSA z 2001 r., nr 2, poz. 62), który to kierunek podtrzymał Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 9 listopada 2001 r. (sygn. III RN 194/01).

Sąd Najwyższy oddalając rewizję nadzwyczajną Rzecznika Praw Obywatelskich od wyroku NSA Ośrodka Zamiejscowego w Rzeszowie w przedmiocie podatku od towarów i usług za styczeń 1998 r., stwierdził między innymi w uzasadnieniu, że dla oceny prawnej, czy nabyty i poddany przeróbkom samochód jest samochodem osobowym, czy też samochodem ciężarowym „rozstrzygające znaczenie ma w danym wypadku tylko treść „świadectwa homologacyjnego” tego pojazdu, a nie treść decyzji wyrażonej w dowodzie

rejestracyjnym pojazdu opartej o „zaświadczenie o badaniu technicznym” tego pojazdu i oparta na nich treść „umowy kupna-sprzedaży” pojazdu i towarzysząca jej faktura zakupu”.

Ze skarg wynika, że podatnicy dokonując zakupu pojazdu przerobionego z osobowego na ciężarowy wraz z dokumentującymi przeróbki zaświadczeniami upoważnionych stacji kontroli pojazdów i decyzją kwalifikującą pojazd jako ciężarowy zawartą w dowodzie rejestracyjnym korzystali z możliwości obniżenia kwoty lub zwrotu różnicy należnego podatku VAT, kierując się stanowiskami prezentowanymi wcześniej przez właściwe organy administracji publicznej, w tym w wykładni Ministra Finansów z dnia 28.11.1995 r., Nr MWM-6252/95/AŚ (opubl.: Biul. Skarb. 1996/3/22), w którym stwierdza się, że: „Kryterium zaliczenia samochodu do samochodów osobowych bądź ciężarowych jest kwalifikacja ustalona w dowodzie rejestracyjnym danego samochodu przez właściwy wydział komunikacji”.

Także resort transportu, na przestrzeni ostatnich lat, prezentował stanowisko, że zmiana rodzaju i przeznaczenia samochodu (z osobowego na ciężarowy i odwrotnie) używanego i już zarejestrowanego nie wymagała uzyskania nowego świadectwa homologacji. Wystarczającym jest - zdaniem Ministra - aby taką zmianę legalizowało zaświadczenie stacji kontroli pojazdów (np. pisma: TS-3m-441-189/99, TS3z-441-49/2000). Analogiczne stanowisko zaprezentował Minister Transportu i Gospodarki Morskiej w piśmie z dnia 29.08.2001 r., znak: TS4ab051/105/2001, opowiadając na moje pytanie, którego kserokopię przedstawiam Panu Premierowi w załączeniu.

Tak więc działania podatników - nabywców samochodów przerobionych na ciężarowe - polegające na odliczaniu podatku VAT z tytułu zakupu takich samochodów przed 2001 r. były usprawiedliwione stanowiskiem tak organów podatkowych, jak i organów rejestrujących pojazdy oraz niejednolitym orzecznictwem Naczelnego Sądu Administracyjnego oraz niejasnymi regulacjami ustawy z 20 czerwca 1997 r. - Prawo o ruchu drogowym (Dz. U. Nr 98, poz. 602 ze zm.) w zakresie legalizacji dokonanych w pojazdach przeróbek, skutkujących zmianą ich rodzaju i przeznaczenia.

Problem ten, w zasadzie, rozwiązany został dopiero zmianą treści § 12 ust. 3 rozporządzenia Ministra Finansów z dnia 22 grudnia 1999 r. w sprawie wykonania niektórych przepisów ustawy o podatku od towarów i usług oraz o podatku akcyzowym (Dz. U. Nr 109, poz. 1245, ze zm.), polegającej na pozbawieniu podatników nabywających samochody inne niż osobowe, prawa do obniżenia podatku należnego oraz do zwrotu różnicy podatku, o kwotę podatku naliczonego związanego z nabyciem tych samochodów, jeżeli nie posiadają homologacji producenta lub importera, wymaganej dla tego rodzaju samochodów. Sytuację tę na gruncie przepisów o ruchu drogowym wyjaśnia również dokonana z dniem 6 września 2001 r. nowelizacja art. 66 ust. 4 ustawy Prawo o ruchu drogowym, wprowadzająca z dniem 1 stycznia br. zakaz dokonywania w pojeździe zmian konstrukcyjnych powodujących zmianę rodzaju pojazdu.

Jednakże nowelizacje te, z oczywistych przyczyn, wywołują skutki ex nunc i nie mogą mieć zastosowania do stanów sprzed ich wprowadzenia. Tymczasem sytuacja podatników, którzy zostali wprowadzeni w błąd przez niejasne regulacje prawne oraz interpretacje dokonywane przez resorty transportu i finansów, a także decyzje organów rejestrujących pojazdy, które przez wydawanie dowodów rejestracyjnych legalizowały dokonane zmiany kwalifikacji samochodów, jako pojazdów ciężarowych - stała się bardzo trudna. Obecnie muszą liczyć się nie tylko z obowiązkiem zwrotu odliczonego podatku VAT, ale także zapłaty sankcji w wysokości 30% należnego podatku oraz odsetek z tytułu zaległości podatkowej. Są to kwoty, które niejednokrotnie znacznie przewyższają wartość samego pojazdu.

W mojej ocenie, w zaistniałej sytuacji, nie można podatników obarczać ani winą, ani skutkami finansowymi błędów popełnionych tak przez ustawodawcę, który ustanowił niejasne i niejednoznaczne przepisy, jak i organy administracji publicznej, które prawo interpretowały i stosowały.

Zgodnie z treści art. 14 § 6 ustawy - Ordynacja podatkowa, a także art. 4 wcześniej obowiązującej ustawy o zobowiązaniach podatkowych, zastosowanie się przez podatnika do urzędowej interpretacji prawa podatkowego, o której mowa w § 1 pkt 2 - nie może mu szkodzić. Naliczanie obecnie odsetek za zwłokę i nakładanie kar na podatników, którzy działali zgodnie z interpretacją prawa dokonaną przez resorty transportu i finansów - podważa konstytucyjną zasadę pewności prawa (art. 2 Konstytucji RP).

Z tych powodów, zwracam się do Pana Premiera o rozważenie możliwości wydania dyrektywy każdorazowego indywidualnego i wnikliwego rozpoznawania tych spraw i w przypadku ustalenia, że odliczenie lub nienaliczenie podatku VAT nastąpiło na skutek wprowadzenia podatnika w błąd - wyjaśnieniami organów podatkowych lub interpretacją resortów transportu a także finansów, bądź w związku z dokonaną przez organy administracji rejestracją przerobionych samochodów, bądź z innych powodów zależnych od administracji publicznej - odstąpienie od naliczania sankcji karnej w postaci dodatkowego zobowiązania w wysokości 30% zaległości podatkowej oraz należnych odsetek za zwłokę.

Oczekując na stanowisko Pana Premiera, łączę wyrazy szacunku.

/-/ Prof. dr Andrzej Zoll